

Lautakunnat
Toimialat

VUODEN 2024 TALOUSARVION JA VUOTEEN 2026 ULOTTUVAN TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma (suunnittelukausi), jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa valtuusto hyväksyy kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (toimenpideohjelma), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (alijäämän kattamisvelvollisuus).

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan merkitä brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarvioesityksen laadinnan perusteet

Kuhmoisten kunnan vuoden 2024 talousarvion laadinnassa henkilöstökulut lasketaan vuonna 2023 maksettavista palkkasummista. Käyttötalouden menojen suunnittelussa toimialojen tulee noudattaa annettua tavoitetalousarviota.

Kuntaliiton julkaiseman veroennustekehikon mukaan Kuhmoisten kunnan kunnallisverotulot vuonna 2024 ovat **3,108** miljoonaa euroa. Yhteisöveroa Kuhmoisten kunnalle arvioidaan tilitettävän **0.806** miljoonaa euroa ja kiinteistöveroa **1,650** miljoonaa euroa. Yhteensä kunnan verotuloiksi arvioidaan vuonna 2024 **5,564** miljoonaa euroa. Veroennustekehikko päivittyy syksyn 2023 aikana. Kiinteistöveroennusteet on laskettu vuoden 2023 prosenteilla.

Kuhmoisten kunnan valtionosuuksien kokonaismääräksi on arvioitu yhteensä **2,531** milj. euroa, joka perustuu valtiovarainministeriön (VM) antamaan arvioon,

josta verotulojen kompensaaion osuus **0,443** milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden palautukseksi on kehyksessä budjetoitu **0,92** milj. euroa.

Talousarviokehyksen laadinnassa on hyödynnetty vuoden 2023 talousarviolukuja sekä vuoden 2022 tilinpäätöslukuja.

Talousarvion laadinnassa määräaikaisten ja sijaisten palkat budjetoidaan omiin tileihin, niitä ei saa sisällyttää vakituisen henkilöstön palkkamenoihin. Palkkojen talousarviokehyksessä on huomioitu nykyiset määräaikaisten ja sijaisten palkat. Toimialan tulee tarkistaa määräaikaisten ja sijaisten palkat vuoden 2023 periaatteiden mukaisiksi. Palkkojen sivukulut ovat keskimäärin **26 %**. Henkilöstömenojen kasvuun on varattu talousarviossa **3 %**.

Kirjanpitolain mukaan menot ja tulot on jaksotettava suoriteperusteen mukaisesti. Myös talousarviossa määrärahat ja tuloarviot esitetään suoriteperusteisesti. Sisäiset erät otetaan määrärahoihin ja tuloarvioihin mukaan. **Sisäisten ja laskennallisten menojen ja tulojen budjetoinnissa tulee varmistaa niiden tasapaino.** Materiaalien ja palvelujen hinnat huomioidaan verottomina kuten vuoden 2023 talousarviossa. Arvonlisävero huomioidaan kuitenkin menoissa, jotka eivät kuulu vähennys- eikä palautusjärjestelmän piiriin.

Henkilöstömenojen 3 %:n kasvua lukuun ottamatta talousarviokehyksen laadinnassa on lähtökohtana ollut 0 %:n toimintakulujen kasvu vuoden 2023 talousarviolukuihin verrattuna. Alla lueteltu toimialoittain seuraavat poikkeukset:

Tekninen toimi:

- vähennetty koulun purkukustannuksia vastaava summa 380.000 euroa (vuosi 2023)
- lisätty aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin 55.000 euroa (yleinen kustannustennousu)
- lisätty laitostoiminnan palvelujen ostoihin 70.000 euroa
- lisätty jätehuollon henkilöstömenoja 70.000 euroa

Sivistystoimi

- vähennetty valtiolta haettavista hankeavustuksista 40.000 euroa
- lisätty varhaiskasvatukseen ja hyvinvointisuunnitteluun henkilöstömenoja 98.000

Yleishallinto

- vähennetty puunmyyntituloja 200.000 euroa (vuonna 2023 puunmyyntituloihin on varattu 450.000 euroa)

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaesityksen sisältö ja esitystapa

Määrärahat

Käyttötaloulosaa koskevat talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitykset tehdään käyttösuunnitelmatasolla Finazilla- budjetointiohjelmassa. Talousarvioesitys on

laadittava tilitasolla **10** euron tarkkuudella. Mikäli toimialat muuttavat palkkakustannuksia, niin sivukuluja ei lasketa erikseen, vaan uusi palkkasumma syötetään järjestelmään ja järjestelmä laskee sivukulut automaattisesti.

Kuntien ja kuntayhtymien talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnassa noudatetaan JHS 199 suositusta.

Tavoitteet

Kunkin tulosalueen osalta selvitetään erillisellä dokumentilla suunnittelukauden vaikuttavuus- ja tuotantotavoitteet ja niiden saavuttamiseksi suunnitellut toimenpiteet. **Kunnan talousarvion laadinnasta annettu suositus edellyttää valtuuston sitovien tavoitteiden merkitsemistä talousarviokirjaan.** Talousarvio-suosituksen mukaiset toimialakohtaiset tavoite- ym. tekstilomakkeet löytyvät verkkoasemalta ”Talousarvio 2024” -kansioista. Lisäksi asetetaan lukumääräiset suoritettavatavoitteet suunnitteluvuosille 2025 - 2026. Näiden tavoitteiden lisäksi toimiala voi esittää perusteluina ja informaationa myös muita tavoitteita. **Sekä vaikuttavuus- että tuotantotavoitteet tulee määritellä siten, että niiden toteutumisista voidaan mitata ja arvioida.** Tavoiteasettelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, etteivät tehtäväkohtaiset tavoitteet ole ristiriidassa koko kuntaa koskevien tavoitteiden/strategian kanssa tai että eri tehtävien tavoitteet eivät ole ristiriidassa keskenään. Tavoitteiden tai tavoitekokonaisuuksien tulee olla oleellisia perustoituminnan kannalta.

Henkilöstösuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan seuraavaa järjestystä:

- nykyiset virat ja toimet / muutokset
- uudet virat ja toimet

Talousarviota laadittaessa toimialojen on myös tehtävä selvitys siitä, miten monta sijaista/määräaikaista työntekijää määrärahoilla on tarkoitus talousarviovuoden aikana palkata.

Investointihankkeiden osalta talousarvioluvut syötetään erikseen jokaisesta hankkeesta. Alle **10.000** euron suuruisia hankkeita **ei esitetä investointihankkeina, vaan ne esitetään käyttötalousmenoissa.** Vuotuiset määräraha- ja tuloarvioesitykset -kohdassa esitetään hankkeen kokonaiskustannukset ajoitettuna suunnitelmakauden eri vuosille. Myös investointikohteeseen saatavat rahoitusosuudet ilmoitetaan. Lomakkeilla olevista investointihankkeista tehdään yhteenvedo ja ne kerätään valtuustotason kokonaisuuksiksi kuten aikaisempinakin vuosina.

Investoinnin vaikutus käyttötalouteen -kohdassa ilmoitetaan hankkeen arvioidut vuotuiset käyttömenot ja -tulot. Rakennuksen osalta investointimenoa ovat uudisrakennusten lisäksi peruskorjausmenot ja käyttömenona käsitellään muut kuin peruskorjausmenot.

Lisäksi kunnanhallitus antaa toimialoille oheisen liitteen mukaisen tuloperusteisen tavoitetalousarvion ohjeeksi vuoden 2024 talousarvion laadinnassa siten, että raamiehdotusta ei saa ylittää ilman perusteltua syytä.

Lautakuntien hyväksymät talousarvioesitykset on toimitettava hallintojohtajalle viimeistään **perjantaihin 20.10.2023** mennessä.

KUHMOISTEN KUNNANHALLITUS

Valteri Väyrynen
kunnanjohtaja

Sanna Luukkanen
hallintojohtaja